

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Gene inseratom po 20 h od enostopne petit- vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon št. 216.

V Ljubljani, 10. februvarja 1909.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina : Ustanavljajmo sadjarske zadruge! Zadrugarstvo na kvarnerskim otocim. Mlinarske in pekarske zadruge v Nemčiji. Delo v drevesnici in sadovnjaku meseca svečana. Na kaj nam je paziti, kadar presojava vrednost molzne krave. Važnost paše za goved. Vestnik Zadružne zveze. Zadružni pregled. Vprašanja in odgovori. Gospodarske drobtine. Cene mlečnim izdelkom. Poslano. Razglas deželne odbora. Občni zbori.

Ustanavljajmo sadjarske zadruge!

Izkušnja dobrih in slabih sadnih letin nas uči, da brez razumne organizacije v sadjereji ni pričakovati od sadjarstva dobrih uspehov.

Preteklo leto nam je doneslo obilo vsakovrstnega sadja. Po vseh krajih naše domovine smo videli sadne vrtove polne lepega sadja, da se je kar radovalo srce ob pogledu na lepi pridelek.

Vendar ako napravimo bilanco k lanskim sadnim letini, vidimo, da so od sadjereje imeli nekaj dobička le posamezni posestniki, dočim je velika večina istih ostala brez izdatne koristi.

Kaj je bilo temu krivo?

Pomankanje razumne organizacije.

V naših sadovnjakih povprečno vlada še prava babilonska zmešnjava. Poglejmo vrtove, ki so pravilno urejeni in primerjajmo ž njimi ogromno večino naših sadovnjakov, pa vidimo takoj velikansko razliko. Na eni strani čedno, lično rast drevja, — na drugi nagnjena, z mahom obrastla debla, polna škodljivih izrastkov in bolezni; na eni strani enakomerno gojenje sadnih vrst

in označenje po imenih, na drugi vse nemešano, brez pomologičnih znakov itd.

Sadjereja, kakor vsako drugo gospodarsko delo zahteva nekoliko truda in časa, pa nekoliko denarnih žrtev. Te žrtve sadjereja bogato obrestuje, ako posestnik obračuna njo potrebno pozornost.

Žal, da je le malo taci, ki pomen sadjereje poznajo in jo vedò izkoristiti.

V naših dneh, ko posameznik le prehitro obnemore v borbi za napredek, tudi v sadjereji malo opravi. Radi tega je tudi tu potrebno združevanje. Priporočati je snovanje sadjarskih zadrug, kjer koli so razmere (zemlja, podnebje, promet itd.) količkaj ugodne. V zadrugi se vzbuja zanimanje za pospešitev sadjereje. Zadruga si s pomočjo svojega rezervnega zaklada ustanavlja drevesnice, v katerih se goje le krajem in podnebju primerne vrste sadja. Iz drevesnic razdeljuje zadruga vsako leto med svoje člane večje število drevesec, s čemer pospešuje širjenje dobrih vrst. Zadruga pod strokovnim vodstvom nadzoruje skozi celo leto sadovnjake svojih članov in jih poučuje in navaja k praktičnemu strokovnemu delu.

Zadruga prireja poučne sestanke v sadovnjakih in poučna zborovanja po raznih krajih svojega področja. Zadruga poučuje svoje člane v praktičnem razpečavanju svežega sadja, o nakladanju, izdelovanju sadne pi-jače itd. Ako ima zadruga dosti premoženja, napravi lastno moštarno in lastne prostore za shranjevanje, konserviranje, sušenje in razpošiljanje sadja, — z eno besedo: zadruga edina je zmožna povzdigniti sadje-rejo kakega kraja na pravo višino napredka, kar posameznik brez velikih stroškov in žrtev nikdar ne more. Zadruga sama zamore pridobiti državnih in deželnih podpor, kar posameznik istotako ne zamore.

Zatorej: snujte sadjarske zadruge v prospeh sadjereje! F.

Zadrugarstvo na kvarnerskim otocim.

Početkom je prošle godine „Pučki Pri-jatelj“, koji izlazi u Krku, iznio zanimiv članak pod naslovom „Kako bi morale dje-lovati naše posujilnice“. Pisac ovih redaka imao je skoro priliku te se potpuno uv-jerio o istinitosti navoda pomenutog članka, navlastito pak o odnošajima zadrugarstva po kvarnerskim otocima.

Tamo su se brzo ustrojile posujilnice, naime prije nego li se i proučila namjera posujilnica, kako ih je Rajfajzen osnovao. Zato se i dogodilo ono, što se moralo do-goditi. Posujilnice su izdale u prvi mah toliko novaca, koliko su u opće tražili nji-hovi članovi, bez razmišljanja, da li udi-jeljeni zajmovi odgovaraju pravom zadru-garskom duhu.

I to je zlo, što ljudi na upravi tih posujilnica, nijesu se nimalo osvrćali na go-spodarske odnošaje svoga okoliša. Tamo uz malo iznimaka, ostavština se starijih dijeli megju sinove i kćeri u jednake djelove. Na taj način ne samo, da se posjed previše parcelira, nego se isti brzo i dosta smanjuje,

tako da baštinici inače dobrostojećeg seljaka, ako ih je šest do osam padnu svi na potrebu! Time se stvara proletarijat, naime takvi posjednici, koji nikada i nikako ne mogu preživiti svojom obitelji na tako neznatnom posjedu, pa mora u tu svrhu, da čovjek seli u svijet. Nu i to slabo pomaže. Dobitak je u tugjem svijetu nestalan, kod kuće se i ono malo gospodarstva zapušti a seosko se življenje svaki dan sve to više približava graskom, jer se svak danas više obzire na novac nego li na svoj posjed. Tako se i cijelo težačko življenje naglo i nenaravno promjenjuje. Čim težak dogje do novca, rastu i njegove potrebe, za koje prije nije ni znao.

Zato su gospodarski odnošaji na kvar-nerskim otocim dosta žalosne. Zato se du-govi teško vraćaju i prenašaju po običaju u baštinstvo od oca na sina i tako napred. Pa ni kamate se ne plaćaju, tako da glav-nica od dana na dan sve to više raste.

Na sve to, imali su ljudi na upravi posujilnica, dobro paziti. Izdalo se naime toliko novca, da će kroz kratko vrijeme po-sujilnice morati tražiti njegov povratak sud-benim putem. Pitanje je pak, kojim uspjehom. — Na taj način su posujilnice, bankovni zavodi. Uprava, koja je stvorila od posujil-nice banku, na odveć je krivom putu. Po-sujilnice mogu davati novac samo za par godina, da time pomagaju težaka u gospo-darskom obziru, a nipošto se ne sme upu-štati u druge špekulacije. Ako ljudi na upravi posujilnica misle, da mogu i moraju težacim poplaćat stare dugove, samo da se time ukine veliki kamatnjak, kojeg danas težak plaća kod kamatnika, nije to dovoljno, jer uprava mora se prvo promosliti, jeli nade, da će ti dugovi moći biti kroz malo godina povraćeni ili će pak isti ležati za godine i godine kao kod starih vjerovnika. U ovom drugom slučaju, posujilnica ne sme izdavati novaca, jer bi time prestala biti posujilnicom a postala bi kreditnom bankom. Takovim

postupanjem mora posujilnica prvo ili kasnije prići u kritičan položaj.

Iz vana gledajući izgleda, da su gospodarski odnošaji na onim stranama Bog zna kako poboljšani, nu ako se u dosadanji rad malo po bolje zaviri, uvjerit će se, da nije tako. Malo će udijeljenih zajmova biti vraćeno u odregjeni rok. — Poslovica je, da svaki postol nije za svaku nogu. Najprije svega imaju uprave proučiti gospod. odnošaje svoga okoliša i prama tome udesiti svoj rad. Nema se u radu na prosto kopirati rad drugih posujilnica na Kranjskom ili po drugim krajevima, gdje su i druge prilike. Jedno je izdavati zajmove jakim posjednikom a drugo malim posjednikom po kvarnerskim otocima. — Mnogi se pak uvjerio, da se nije išlo pravim putem, ali sad nije fajde, kad je novac već izdan. Svakako dobra lekcija za u buduće. Tako slabe odnošaje, kako su po pomenutim otocima, može samo vlada s uspjehom urediti a na način, kako će drugi put razložiti. Slabe gospodarske odnošaje može posujilnica za čas pripomoći, ali poboljšati po gotovu ne, jer fali stalna podloga, na kojoj bi se posujilnica mogla pouzdati, da će udijeljeni zajam biti u pravom času vraćen ili barem u nedaleko doba.

Ako se opet otvori Amerika, imalo bi se postarati, da se nesugirni dugovi čim prije utjeraju a u buduće neka se opreznije postupa. U tom se pak mnogo griješi, jer se u opće malo pazi na utjerivanje dugova. Taj bi se posao imao dati u ruke jednom članu uprave, koji bi u zgodan čas znao uloviti dužnika, kad naime ovaj dogje do novca. Ne budu li se tako skrbili članovi posujilničkih uprava, bolje, da u opće i ne bude takovih ustanova. Posujilnica može udijeljivati zajmove na malo godina (najviše četiri), zato je na upravi, da pri utjerivanju postupa kao trgovac a ne kao kreditna banka, kojoj je dosta, da joj se — više puta isplate samo kamate.

Zato ljudi na čelu pomenutih zadruga — inače čestiti i poštteni — imali bi u buduće strogo na to paziti, a i u interesu same stvari, da se naime ne promaši cilj svete po narod ustanove, kojoj je stari Rajfajzen namijenio a po čijem se sistemu hoće, da vode posujilnice i štedionice po po kvarnerskim otocima. Goričan.

Mlinarske in pekarske zadruge v Nemčiji.

Zelo težavno, pa zelo zanimivo in važno je vprašanje o zadrugnih mlinih in pekarnah.

Ko so cene žitu vedno padale, kruh pa ni bil nič cenejši, so začeli mnogokje premišljevat, kako bi prišli sami do tistega dobička, ki ga spravljajo razni špekulantje. Razun tega so mlinarji in peki izvrševali svoj obrt na zastareli način. Tudi na snago se je premalo pazilo. Toda kako priti do dobrega redilnega kruha in po nizki ceni?

Mnogi so prišli do spoznanja, da bi se izplačalo, ako bi se žito zadrugnim potom zmlelo in se moka potem istotatoko zadrugnim potom predelala v kruh. Pekarske zadruge, kakor so v Nemčiji, delimo v dve vrsti, v take, ki jih ustanavljajo in vodijo producentje, in v take, ki jih vodijo konsumentje.

Oglejmo si nekatere zadruge, ki izvršujejo pekarsko obrt. Največjo pekarno ima konsumno društvo v Vratislavu. Velika je hiša, v kateri se nahaja pekarna. Pritličje in tri nadstropja se rabijo zanjo. Dela se z najmodernejšimi pekarskimi stroji. 450 stotov moke se v dveh urah prerahlja. Ko moka dve uri neprestano kroži po elevatorjih, se vsiplje na sita, na katerih se še enkrat preseje. Nato se moka sama stresa v gnetilnike. Gnetilni stroji napravijo v 8 minutah 21 stotov testa. Z gnetilnika pada testo v posebne omare, ki se dajo prepeljati. Tu testo shaja. Nato se deli na

posamezne dele, ki se zaznamujejo z društveno firmo in s kontrolno številko. V posebnih skledah se pusti testo drugič shajati. Nato se dajo peči na plošče, na katerih vsako se dene po 66 kosov. V $1\frac{1}{4}$ ure se speče 22000 kruhov, katerih vsak tehta po 4 funte. V celem podjetju je 72 pekov, ki delajo po 8 ur. Poleg kruha dobe na teden po 17 do 21 mark plače.

Kruh, ki se tu peče, je zelo okusen in redilen. Vse stroje goni para z 54 konjskimi silami. Ker se v obratu neprestano dela in morajo biti velike množine kruha vedno točno pripravljene, zato imajo za rezervo še druge parne stroje in kotle.

Vsak dan se od $5\frac{1}{2}$ do $6\frac{1}{2}$ ure v oddajališču naloži 11 voz kruha z 10,000 kosi po 4 funte. Kruh razpeljejo v 49 prodajaln. Trikrat na dan se kruh razvaža, zjutraj, ob 9. uri dopoldne in ob 3. uri popoldne.

Konsumno društvo zelo lepo napreduje ter izplačuje 10 do 11% dividende. Ravno pri peki je naredilo prav dober dobiček.

Poglejmo si še par drugih zadrug. V Guhravu v Šleziji so si ustanovili parni mlin l. 1892. in so še istega leta začeli delovati. Stavba za mlin in pekarijo je stala 150,000 mark. Vsak dan se predela 170 do 220 stotov žita.

Deleži znašajo po 100 mark, vsak zadruženik ima lahko po več deležev. Vendar je dolžan vzeti vsaj dva deleža vsak, ki kupi na leto 50 stotov kruha. Izdelki se lahko prodajajo tudi nezadruženikom. Da se moka in kruh lažje prodasta, so napravili na raznih krajih prodajalne. Otrobi se oddajajo le zadruženikom.

Opravični red ima sledeče določbe:

1. Tekoče posle opravljata ravnatelj in en odbornik. Vsak mesec je drug odbornik v službi, vsak teden mora vsaj enkrat priti v tovarno. Nakup oskrbuje ravnatelj sam pod nadzorstvom odbornikovim.

2. Cene kruhu, moki in otrobom za zadruženike določuje vsak mesec načelstvo, za nezadruženike pa ravnatelj pod nadzorstvom odbornikovim.

3. Za tekoče izdatke ima ravnatelj na razpolago kot najvišjo svoto 5000 mark; ves drugi denar je v blagajni pod dvojnim ključem, katere imata ravnatelj in dotični odbornik, ali pa se denar takoj nakaže banki.

4. Do 7. dne vsakega meseca se pregleda blagajna in vse pobotnice. Stanje se mora pismeno potrditi. Blagajno pregledata dva odbornika, in sicer oni odbornik, ki je pretekli mesec imel službo, in oni, ki nastopi službo.

5. Vsak zadruženik mora na listku naznaniti, kadar pride zadnjikrat v mesecu po kruh, koliko kruha bo potreboval v naslednjem mesecu. Ako tega ne naznani, se mu pošilja toliko množina kakor pretekli mesec. Ako zadruženik noče sprejeti vsega kruha, ga načelstvo lahko kaznuje z globo 100 mark, ker ni pravočasno naznanil. Kdor hoče več ali manj kruha dobivati naslednji teden v tekočem mesecu, mora to povedati v prodajalni.

6. Vsak zadruženik je dolžan ves kruh, ki ga potrebuje, dobivati iz zadružne pekarije. Vendar sme vodstvo tudi izjeme dovoliti. Strogo je prepovedano zadružne izdelke drugim prodajati, kakor zadruženikom ali onim, ki so pri zadruženikih uslužbeni.

7. Načelstvu je pripuščeno, da odpira nove prodajalne. Zadruženikom tudi na dom dostavlja zadruga kruh, in sicer se plača za en stot kruha enkrat na teden 25 vinarjev dostavine.

8. Otrobi se oddajajo le zadruženikom za določeno ceno po sorazmerju deležev.

9. Moka in kruh se prodaja na drobno v tovarni in v prodajalnicah.

10. Vsak zadruženik ima knjižico, v katero se vpiše takoj pri sprejemu svota kruha, moke, otrobov. Načelstvo lahko zadruženiku

pri mesečnem obračunu vračuni žito, ki ga je zadrugi oddal. Koncem meseca plačajo zadružniki potreščine, ki so si jih nabavili v zadrugi in ne smejo ničesar utrgati. Ako bi kdo kaj utrgal, se kaznuje z še enkratno svoto.

11. Po sklepu leta se vsak delež obteži za 25 stotov kruha. Ako kak zadružnik 2 leti po vrsti ne kupuje kruha od zadruga, se njegov delež, ako to dovoli nadzorstvo, drugemu odda. Izstopivši zadružnik ima pravico zahtevati, da se mu delež izplača.

Razun udov ima zadruga mnogo drugih odjemalcev, peke in trgovce.

Mlinarska in pekarska zadruga v Guhravu se prav lepo razvija in je velika dobrotja za ljudi. Ljudje imajo kruh po ceni, razni trgovci morajo žito po drugi ceni kupovati.

Naj omenim tu še mlinarsko zadrugo v Pfalzdorfu, s katero je združena zadružna pekarna in mlekarja. Žito se v prvi vrsti kupuje od zadružnikov; če ga ti nimajo, se kupi drugod. Istotako se v mlinu žito predela v moko v prvi vrsti za zadružnike. Mlin in pekarna sta ločena od mlekarne, vendar so vsa tri podjetja toliko v zvezi, da imajo skupen kotel in skupne parne stroje. Vsi prostori so električno razsvetljeni. — Tudi ta zadruga prav lepo uspeva. Po njenem vzorcu se je ustanovilo več drugih zadrug.

Gotovo je, da bodo mlinarske in pekarske zadruga čedalje bolj napredovale. Potrebno je seveda razumno vodstvo in dobra tehnična uredba. Zadružniki so mnogokrat producentje in konsumentje ob enem, ali pa oddajajo kruh in moko v večja mesta. Zato se te vrste zadruga mnogokrat ustanovljajo v bližini mest ali celo v mestih. A. M.

Delo v drevesnici in sadovnjaku meseca svečana.

Ob ugodnem vremenu se sredi ali konec meseca svečana čedi in obrezuje drevje in

sicer visokodebelno kakor tudi špalirje in pritlikavce. Najprej zgodnje pešknato, za tem jabolka in hruške. Mlado drevje še treba privezati h kolu, vrhovje pristriči. Krono napraviš, ako notranje vejice zarana odstraniš, pa jim pustiš 3 do 4, pri močnejih drevescih 4 do 6 očesc. Zadnje očesce mora biti stoječe na zunaj. Pri tem je paziti, da je zadnje očesce obrnjeno tja, kamor nameravaš obrniti rast novih mladik. Slabotnejše vejice prireži za nekaj očesc krajše, tako pospešiš njih rast. Z isto skrbnostjo odstranjuj od pomladi do jeseni vse izrastke na koreninah in deblu ter vsa očesca na njih. Zlasti moraš po obrezovanju na široko okoli drevesa zrahljati zemljo, kar obnovi tudi večkrat čez poletje do jeseni vsikdar, ko zraste plevel ali ko se vsled dežja in vročine zemlja okoli drevesa strdi. Na ilovnatih tleh je to osobito potrebno. Na splošno je paziti na razvoj mladega drevja; ako zapaziš na mladikah ali deblu mah ali razpoke na mladi skorji, moraš mah takoj odstraniti, razpoke pa ostrgati in obkrtati z milovim lugom.

Enako pažnjo je obračati na piramidno drevje in pritlikavce. Na mladih piramidah omogočiš stranske mladike, ako spomladi prirežeš glavni vršič ter ga s tem prisiliš, da poganja na stran novo mladice. Naslednjo pomlad pa treba, da tudi te poslednje pristrižeš na 2 do 3 očesca, tako dolgo, da drevo dobi lepo piramidno, močno z mladikami naraščeno obliko. Dotlej namreč prireži mladike tako, da ostane zadnje očesce obrnjeno k deblu na znotraj. Ako glavni vršič premočno zraste, vpogni ga na stran ter ga priveži ali k deblu samemu ali na kako oporo.

Pri mladih špalirjih odreži matične obestranske mladike na spodnja dva očesca, da iz njih poženo nove mladike, katere pa treba naslednjo pomlad zopet prirezati.

Breskev obreži še le potem, ko dobro razločuješ cvetni popek od zelenega. Breskvine

in marelične špalirje zavaruj s senco pred rano toploto solnca, da prezgodaj ne poženo, kar bi znalo pozneje biti na škodo drevesu.

Na prostem stoječe, zgodaj cvetoče drevje zavaruješ pred pozebo s tem, da meseca svečana ali sušca, dokler je zemlja še zmrla, pokriješ tla na široko okoli debela z dolgim hlevskim gnojem in starimi deskami. Ta odeja naj ostane tako dolgo, da izostane pozeba. Potem odstrani gnoj in pod uplivom toplote bode drevje hitro ozelenelo in cvetelo ter bogato obrodilo.

Kdor ni gnojlil drevju že poprej, naj stori to ta mesec.

H koncu svečana, ko so tla vže kopna in rahla, prični presajati mlado drevje, zlasti zgodnje vrste.

Za drevesnico. Svečana meseca, ko se taja zemlja in je povsodi dovolj vlage, stopa voda tudi v drevesnico. Pred veliko mokroto pa treba drevesnico zavarovati, posebno oni del, kjer si posadil semenjake.

S cepljenjem mladih drevesc še ne pričenjaj ta mesec, razun ako je prav toplo in ugodno vreme, drugače to raje odloži za prihodnji mesec, ko se ni več bati pozebe.

F.

Na kaj nam je paziti, kadar presojujemo vrednost molzne krave?

(Fr. Pengov.)

Vedno bolj se zanima naš kmet za tisto panogo kmetijstva, ki mu obeta še največ plačila za njegov trud, za živinorejo. Izraz tega zanimanja je ustanavljanje živinorejskih zadrug, s katerimi se mora v nekaterih letih (ne rečem desetletjih) prepreči vsa naša zemlja, ki jo obdeluje slovenski ratar. Drugače ni upanja, da bi prišli naši hlevi iz suhega kedaj na zeleno, od sedanje zmešnjave po hlevih do gospodarstev z lepo izjednačeno, kolikor moč hasnovito, dobičkonosno živino. Saj je namen živinorejskih zadrug v prvi vrsti ta, da se napolnijo naši hlevi z živino, ki bo gospodarju kolikor

mogoče veliko vrgla, mu nosila po možnosti visoke obresti, pa naj nam jih nosi vže kot pitavna živina za mesarja ali delavna živina (voli in konji) ali plemenska žival z dragocenimi mladiči ali pa molzna živina.

Pred vsem bo stremiti našim živinorejskim zadrugam za tem, da si zaredimo po možnosti veliko prav dobrih mlekaric.

Da se molzne krave ozir mlečnosti prav močno razlikujejo, to ve vsak gospodar, toda marsikomu je prikrita velikanska razlika v hasnovitosti pri kravah, ki jih ima po več let v svojem hlevu in ki jih ima za približno enako dobre, ker stvar preiskuje in pozna le površno. Pri nas smatramo namreč za izvrstno mlekarico tako kravo, ki da po možnosti veliko mleka. V resnici pa je izvrstna oziroma najboljša mlekarica ona, ki da kolikor moč veliko mleka in masla toda za najmanjšo ceno to je pri najmanjši uporabi krme. Kadar presojujemo molzno kravo, moramo tedaj upoštevati tri faktorje: 1. množino mleka, 2. tolsčobo mleka in 3. porabljenno krmo.

Kako nezanesljivo merilo daje sama množina mleka, naj vam pokaže zgled iz računskega poročila nekega danskega živinorejskega društva iz l 1900.

Neki kmet je imel med drugo govedo tudi dve kravi Liso in Brezo. Lisa je bila stara 10, Breza 11 let. Prva je dala glasom poročila 4.667 kg mleka, druga isto leto 4.843 kg. Razlika v množini mleka tedaj ni bila velika (niti 200 litrov) in vsak človek bi pri tem sporočilu smatral obe kravi za enako dobri. Toda sedaj pozor! Isto poročilo nam pove tudi, kako mastno da je bilo mleko obeh krav in koliko masla se je dobilo iz njega. Lisa je imela povprečno vsebino tolsčee 2.75 $\frac{0}{100}$ in je dala masla 275 danskih funtov (danski funt je 500 gramov) ali 137 $\frac{1}{2}$ kg, Breza pa je imela v mleku po 3.56 $\frac{0}{100}$ tolsčobe in je dala 377 danskih funtov to je 188 $\frac{1}{2}$ kg masla.

Razlika mej hasnovitostjo obeh krav znaša tedaj 102 danska funta ali 51 kg, kar pač ni malenkost, ker znaša ta razlika v denarjih (kg. putra à K 2.60) K 132.60. Iz tega jasno razvidite, kako temeljita je lahko razlika v gospodarski vrednosti dveh živalij, ki se zdita na prvi pogled popolnoma enakovredni.

Toda s tem naša sodba, katera krava je boljša, še ni pri kraju, zvedeti hočemo tudi, koliko je porabila Lisa, koliko Breza krme za mleko in maslo, ki sta ga dali.

Tudi o tem nas obvešča računsko poročilo.

To nam pove, da je porabila Lisa za produkcijo svojega mleka in masla več krme, namreč 228 krmilnih enot (o katerih hočemo v kratkem v eni bodočih štev. „Narodnega Gospodarja“ govoriti natančneje) nego Breza.

Ravno ta zadnji faktor je pri presoji vrednosti molzne živine prav posebnega pomena, posebno v letinah, kadar je pridelek krme le pičel in je treba za drag denar primeroma slabo krmo uvažati od drugod. Na podlagi tega zadnjega merila bi tedaj ne smeli imenovati krave, četudi da primeroma mnogo mleka in masla, hasnovite, ako pa porabi v ta namen razmeroma dosti več krme od druge krave, ki da, recimo, sicer precej manje mleka in masla, toda za primeroma mnogo manjšo množino krme. Zato moramo pri presojevanju resnične hasnovitosti ozirati se vedno na ta činitelj, ki se imenuje: poraba krme.

V tem oziru nahajamo v preje omenjenem danskem poročilu tudi zanimive podatke. Tako je dala, da povemo le en primer, ena krava iz istega hleva za vsakih 100 krmskih enot 4.69 kg masla, druga pa le 1.68 kg, če tudi sta bila obe živali enake starosti in sta imeli tudi enako veliko mleka.

Ako vpoštevamo navedene tri činitelje, potem ni dvoma, da smo slovenski kmetje še presneto slabo poučeni in skoroda prav nič na jasnem o vprašanju: Kakšno resnično vrednost ima naša molzna goved?

Sicer zapisuje že skozi leta marsikak gospodar, par let sem vže tudi par živinorejskih zadružnikov množimo namolzenega mleka v posebne zapisnike z znamenom, da dobi nekako sliko o gospodarskem značaju svoje živine. K tem poskusom lahko prištevamo molže za poskušnjo pri živinorejskih zadrugah, dalje preiskavanje mleka po mlekarških zadrugah.

Toda za spoznanje vrednosti molznih krav vsa ta opravila nimajo posebne vrednosti, ker ne vpoštevajo vseh 3 navedenih faktorjev. S sedanjim načinom pa tudi sploh ni mogoče določiti vrednost mlekarice za večino hlevov po deželi.

To nalogo, da bi namreč dognali z majhnimi stroški pri prav veliko gospodarjih hasnovitost živine, so rešili praktični Danci na zanimiv, a primeroma priprost način. Ustanovili so si množico „nadzorovalnih ali kontrolnih društev“ ki izvršujejo svojo nalogo prav izvrstno v velikanski dobiček ondotnega poljedelca.

En sam pogled na razvoj kontrolnih društev kakor sploh na razvoj kmetijskega združništva na Danskem nam priča, da je dansko kmetijstvo zadnjih 10 let prav posebno napredovalo in da vsa prizadevanja v povzdigo kmečkega stanu merijo na to, da dobi danski kmet od svojega gospodarstva, pa naj si bo iz hleva, travnika, njiv ali gozda, kolikor moč visoko rento, velik čist dohodek.

Da je dansko kmetijstvo tako lepo vsvetelo, se ima zahvaliti v prvi vrsti razvoju združništva, dalje pa tudi izvrstni združni izobrazbi in sploh vseobčni omiki danskega preprostega ljudstva. Zato nas napolnjuje združna šola in številna izobraževalna društva z veselim upom, da smo na dobrem potu za svojimi danskimi tovariši.

Prva zadruha na Danskem se je ustanovila l. 1882. na Jutlandskem, že l. 1902. pa je bilo samo mlekarških zadrug 1032 z 160.000 udi. Od 1,100.000 krav se je od-

dajalo mleko 900.000 krav v skupne mlekarne, kojih zidanje in oprava je stala 27 milijonov danskih kron. (1 danska krona = 1,35 naše krone).

Prva zadružna klavnica prašičev se je ustanovila 1887 v Horzensu (Jutlandsko), 13 let pozneje je poskočilo število teh klavnic na 26 z 62.000 članovi; klavnice so vredne 6,390.000 danskih kron.

Skupno so jeli izvažati (eksportirati) danski kmetje jajca l. 1895. Pet let nato je bilo že 450 zadrug za razpečevanje jajec, ki so prirasle iz tal kot gobe ob toplem jesenskem dežju v mahovitem hrastovem gozdu.

Pri njih je bilo udeleženih 25.000 košjerejev.

Vidimo tedaj, kako se na Danskem nove misli in ideje, novi načrti ne samo porajajo in z veseljem pozdravljajo, ampak tudi z vso žilavostjo in energijo izvajajo v resničnem, praktičnem gospodarstvu.

Od l. 1895 do 1901 so si ustanovili Danci mnogoštevilna kontrolna društva, da si izboljšajo svojo živino oziroma množine mleka in tolsče v njem. In krasni uspeh tega prizadevanja se nam zopet smehlja nasproti v številkah, kajti iz letnih 70,200.000 kron za maslo je nastalo letnih 109,512.000 K.

O kontrolnih društvi se natančneje pomenimo drugič.

Važnost paše za goved.

Ni še dolgo tega, ko se je kmetom od raznih strani priporočalo, da naj opuste pašnike in živino rede v hlevih. Žalibog se je to res v naši deželi že močno vpeljalo. In večji del posestnikov je še danes mnenja, da je bolj gospodarsko, če živino redijo v hlevih.

V nekaterih slučajih je navidezno to tudi bolj umno, toda samo navidezno.

Resnica je, da je živina, krmljena v hlevih, večkrat lepše zunanosti, da je bolj okrogla

in debela kakor tista, ki si išče hrane sama po pašnikih. Toda to ni za živino kakšna posebna prednost, marveč ji je celo škodljivo. Žival ni vsled močnih kostij ter gostih in krepkih mišic postala težja, ampak med mesom in mišicami se nabira velika množina vode in maščobe, kar je kvarljivo zdravju in trpežnosti živine. Kosti so pri taki živini puhle in slabe, meso in kite so prerastene z maščobo. Taka žival se pri delu hitro vtrudi in ne more vleči težkega bremena. Živali se poleg tega težko oplodijo, biki postajajo leni, nečejo skakati in so za oploditev slabi. Ta napaka postaja pri naši živinoreji od leta do leta bolj občutna. Koliko lepih junic in mladih krav gre vsako leto v mesnico! Bik, komaj v tretjem letu, v najlepši starosti, ki je stal mnogo denarja, se mora pobiti. Ta napaka je velika rana pri naši živinoreji in oškodujejo našega kmeta za tisoče in tisoče kron, ne da bi se je kmet zavedal.

Večkrat je slišati, da ljudje tožijo, češ, da se je pri kravah morala pojaviti kakšna bolezen, ker ne ostajajo breje. V resnici je to bolezen, in sicer neozdravljiva bolezen, dokler se reja naše živine ne izboljša, dokler se živina ne bo gonila na pašo.

Paša pa upliva tudi drugače ugodno na zdravje živine. Žival pride na svetlobo in svež zrak. Svetloba je velikega pomena za zdravje. Solnčna svetloba zamori na milijone škodljivih glivic, ki povzročajo razne bolezni, n. pr. jetiko, pljučne bolezni i. t. d. Dalje pa solnčna svetloba tudi redi kri, v kateri se razvija večje število rdečih krvnih kroglic. Žival, ki se premika veliko po solnčni svetlobi, ima več in bolj močne krvi, srce in pljuča delujejo bolj močno in ves organizem je živalnejši. Pri kravah, ki se pasejo zunaj, raste zato množina mleka.

Enake važnosti je za živino tudi sveži zrak. Žival dobi zunaj večjo množino kisika, dihanje je bolj živahno in pljuča postanejo bolj močna in zdrava.

Vse te stvari, ki so za življenje in zdravje tako potrebne, dobi žival na paši v obilni meri. Pri reji v hlevu pa živini vsega tega primanjkuje. Tele, komaj storjeno, pride že na verigo in je obsojeno v temno in zadublo ječo, kjer mora uživati zrak, napolnjen z amonijakom, ki se razvija iz gnoja, in z ogljikovo kislino, ki jo živali v hlevu izdihujejo. Posledice take reje pa tudi ne izostanejo. Pri takšni živini je reden gost bolezen, neplodnost i. t. d.

Na Saksonskem je živinska zavarovalnica plačala samo v enem letu 40-65 % zavarovalnine samo za krave, ki so poginile na tuberkulozi (jetiki). Te krave so redili le v hlevih.

Ker je glavni dohodek našega kmetijstva živinoreja, zato je treba skrbeti, da se bo redila zdrava in trpežna živina, ki bo dajala tem več dobička. V hlevu vsega tega ni mogoče doseči. Izkušnje so to temeljito dokazale na Saksonskem, kjer so sicer kmeje skrbeli za dobro urejene hleve, so živino močno krmili in jo oskrbovali zelo natančno. Vkljub temu je živinoreja vedno bolj pešala. Zato so se kmetje zopet oprijeli paše, in sicer z velikim uspehom. Ker so pa ondi kmetje večinoma mali ali srednji posestniki in posameznik ne zmore dovoljnega prostora za pašnik, nadalje ker bi posamezniku prišlo predrago pasti par goved, zato se jih je združilo več in osnovali so si pašniške zadruge, katere so bile v tem listu že popisane.

Tudi pri nas nahajamo podobne razmere. Tudi pri nas bo treba v najkrajšem času misliti na skupne, združne pašnike in snovati v ta namen zadruge, bodisi samostojne, bodisi v zvezi z živinorejskimi zadrugami. Vsaka živinorejska zadruga mora imeti vsaj za mlado živino svojih članov pašnike. Ko dosežejo teleta starost treh mesecev, naj bi se že spuščala na pašo, da bi se bolj utrdila. Na paši dobi žival mlado, lahko prebavljivo, beljakovin bogato krmo. Kosti in celo truplo

se vsled premikanja in svežega zraka dobro razvijejo.

Prav odločno se mora odsvetovati delitev skupnih vaških ali občinskih pašnikov. Res da ni na njih dosti zrastlo, ker so bili popolnoma zanemarjeni in se ni nikdar nič zanje storilo. Žal, da obstoječi zakoni tako razdelitev močno olajšujejo in pospešujejo. Kjer še obstoji skupni pašniki, bi bilo pač želeti, da se kdo zanje zavzame.

Tudi iz gospodarskega stališča je skupna paša zelo priporočljiva. Dandanes, ko so delavske moči tako drage, je treba posestvo urediti tako, da se zanj potrebuje kolikor mogoče malo človeških močij. Kako težko se dobijo zanesljivi posli za živino, to ve dobro vsak posestnik.

Seveda morajo biti pašniki dobri, rodovitni in dobro obdelani. Potem bodo dajali večji čisti dobiček nego njive ali travniki, ker je za pašnike v primeri z drugim posestvom treba le malo dela in stroškov.

Posestniki, premislite dobro vse te okolnosti, in ko pride pomlad, uredite si pašnike. Seveda se ne sme vedno na istem prostoru pasti, ampak se mora imeti več oddelkov, tako da ostane živina na enem prostoru en teden, potem se spusti na drugi oddenek, med tem se prejšnji pa že zopet nekoliko obraste. Takih oddelkov je treba tri do štiri.

Živinorejci se bodo v kratkem času pričali, kako umestno je živino pasti zunaj, ne pa rediti je dan za dnem v zaduhlih hlevih. Zato naj poskusijo v tem smislu urediti svojo živinorejo — kajti poskušnja je najboljša učiteljica.

Legvart.

Vestnik Zadružne zveze.

P. n. članice prosimo vljudno, da nam zanesljivo pošljejo dva izvoda svojih računskih zaključkov za lansko leto, ki so bili odobreni na občnem zboru in pa prepis zapisnika o občnem zboru.

Nove članice. V zadnjih sejah načelstva Zadrugne Zveze so bile v članstvo sprejete sledeče zadrug:

Hrvatska pučka štedionica u Zadru.
Gospodarsko trgovačko društvo u Kastvu.
Mlekarska zadruga v Srakovljah.
Hranilnica in posojilnica v Velikovu.
Gospodarsko-pospevalna zadruga združenih čevljarjev v Žireh.
Ljudska gospodarska zadruga v Zagorju ob Savi.

Izvršene revizije. Meseca januarja t. l. so bile izvršene naslednje revizije:

Ljubljana, tovarna sodavice.
Kranjska gora, posojilnica.
Jesenice, hranilnica in posojilnica.
Jesenice, Prvo delavsko konsumno društvo.
Mošnje, kmetijsko društvo.
Mošnje, mlekarska zadruga.
Mošnje, hranilnica in posojilnica.
Št. Lovrenc nad Mariborom, kmečka hranilnica in posojilnica.

P. n. čitatelje opozarjamo na razglas delnega odbora kranjskega, objavljen v današnji številki, s katerim se razglašča otvoritev gospodinske šole na Vrhniki.

Zadružni pregled.

Jugoslovansko zadružno gibanje v drugi polovici l. 1908. Tekom zadnjih šestih mesecev l. 1908 je bilo v zadružni register vpisanih 106 novih jugoslovanskih zadrug. V drugem polletju je snovanje novih zadrug v primeri s prvim polletjem lanskega leta nekoliko nazadovalo, kajti v prvi polovici je bilo registriranih 132 zadrug. Vsega skupaj je bilo celo lansko leto vpisanih 238 jugoslovanskih zadrug, ker je dokaz, da naše zadružno gibanje krepko napreduje.

Po deželah se v drugi polovici lanskega leta vpisane zadrug porazdele sledeče: na Kranjskem jih je bilo osnovanih 30 (v prvi polovici 39), na Štajerskem 18 (v prvi polovici 22), na Koroškem nič (v prvi polovici 1), na Primorskem 25 (v prvi polovici 34), v Dalmaciji 33 (v prvi polovici 36). Po jeziku je bilo od zadrug, osnovanih v drugem polletju, 71 slovenskih (v prvi polovici 90), 28 hrvaških (v prvi polovici 39), in 7 srbskih (v prvi polovici 3).

Z ozirom na njihov delokrog se posamezne zadrug dele sledeče:

	Kranjsko	Štajersko	Primors.	Dalmacija	Skupaj
Hranilnice in posojilnice	15	14	19	26	74
Gospodarske, konzumne in kmetijske	4	1	3	4	12
Mlekarske	1	2	—	—	3
Živinorejske	2	—	1	—	3
Vinarske	—	—	—	1	1
Založniške	1	—	—	—	1
Vrborejske in pletarske	1	—	—	—	1
Čebelarke	1	—	—	—	1
Konjerejske	1	—	—	—	1
Pašniške	—	1	—	—	1
Vrtnarske	—	—	1	—	1
Stavbinske	2	—	—	—	2
Čevljarske	1	—	1	—	2
Ribarske	—	—	—	1	1
Klesarske	—	—	—	1	1
Osrednje	1	—	—	—	1
Skupaj	30	18	25	33	106

Med novoustanovljenimi zadrugami prevladujejo še vedno prav znatno kreditne zadrug. Le na Kranjskem je razmerje v tem pogledu nekoliko različno od drugih pokrajin, kajti tu je bilo od 30 novih zadrug polovica nedenarnih.

V tem času so bile izbrisane iz zadružnega registra tri zadrug. Čisti prirastek znaša potem 103 zadrug. Ako prištejemo ta prirastek številu zadrug (1010), ki so obstajale koncem meseca junija*) lanskega leta, dobimo, da je bilo koncem leta 1908 vseh jugoslovanskih zadrug 1113. Od teh jih pa ne posluje kakih 160—170.

Izbrisanih iz zadružnega registra je bilo v drugi polovici l. 1908 troje jugoslovanskih zadrug in sicer 2 na Kranjskem (1 mlekarska in 1 čipkarska) in 1 na Štajerskem (1 konsumno društvo).

Nove zadrug. Meseca januarja l. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove slovenske in hrvaške zadrug:

Na Kranjskem:

Metlika (okrož. sod. Rudolfovo), Belokranjska vinarska in sadjarska zadruga, reg. zadr. z omej. zav. v Metliki.

Vrhopolje pri Vipavi (dež. sod. Ljubljana), Vinorejska zadruga na Vrhopolju pri Vipavi, reg. zadr. z omejeno zavezo.

*) Prim. „Narodni Gospodar“, št. 13, z dne 10. julija 1908.

Cerklje (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Cerkljah, za občino in župnijo Cerklje, reg. zadr. z omej. poroštvo.

Na Štajerskem:

Celje (okrož. sod. Celje), Prva južnoštajerska vinarska zadruga v Celju, reg. zadr. z omej. zavezo.

Pišecce (okrož. sod. Celje), Kmečka hranilnica in posojilnica v Pišecah, reg. zadr. z neomejeno zavezo.

Slatina (okrož. sod. Celje), Kmečka hranilnica in posojilnica v Slatini, reg. zadr. z neomejeno zavezo.

Na Primorskem:

Sv. Križ pri Trstu (dež. sod. Trst), Gospodarsko in vinarsko društvo v Sv. Križu pri Trstu, reg. zadr. z omejeno zavezo.

Lokve (dež. sod. Trst), Lokavska hranilnica in posojilnica, reg. zadr. z neomejeno zavezo.

Opčina (dež. sod. Trst), Hranilnica in posojilnica na Opčinah, reg. zadr. z neom. zavezo.

Trst (dež. sod. Trst), Hrvatska Štedionica, reg. zadr. s ograničenim jamstvom.

Trst (dež. sod. Trst), Zadruga voznikov na Primorskem, reg. zadr. z omejeno zavezo.

Predloka (dež. sod. Trst), Hranilnica in posojilnica v Predloki, regist. zadr. z neomejeno zavezo.

Prosek (dež. sod. Trst), Delavsko konsumno društvo na Proseku, reg. zadr. z omejeno zavezo.

V Dalmaciji:

Betina (okrož. sod. Šibenik), Potrošno-obrtna zadruga, uknjižena na ograničeno jamčenje.

Vis (okrož. sod. Split), Potrošno-obrtna zadruga uknjižena na ograničeno jamčenje u Visu, predjelu Kut.

Živogošće (okrož. sod. Split), Seoska blagajna za štednjo i zajmove u Živogošću, zadruga uknjižena na neogran. jamčenje

Deželna centralna blagajna za kmetijske zadruge v Galiciji je začela poslovati s pričetkom letošnjega leta. Osnovna glavnica znaša 2 milijona kron, ki jih je blagajna dobila iz deželnih zakladov; ta vsota je lastno premoženje osrednje blagajne in tvori obenem njen rezervni sklad. Poleg tega se je na podlagi sklepa deželnega zbora gališkega dalo osrednji blagajni še jamstvo enega milijona K. Ravnateljstvo deželne osrednje zadrugne blagajne sestoji iz 3 ravnateljev in 3 njihovih namestnikov, katere vse imenuje deželni odbor. V ravnateljstvo je med drugimi imenovan kot načelnik znani strokovnjak v zadrugnih stvareh,

dr. Fr. Stefczyk, ravnatelj deželne patronatske pisarne za kmetijsko zadružništvo. Osrednja blagajna bo služila izključno kmetijskim zadrugam, ki stoje pod patronatom deželnega odbora, v prvi vrsti pa rajfajznovkam, in bo oskrbovala njihovo denarno sporavnico. Poleg tega se bo bavila z bančnimi posli, kolikor to zahtevajo potrebe posameznih zadrug.

Nizozemsko zadružništvo. V holandskem zadružništvu je zastopanih mnogo po svoji obliki raznovrstnih zadrug. Poleg čistih nabavnih zadrug delujejo zadruge za skupno proizvajanje, posebno mlekarske zadruge. Zveza holandskih zadrug ima dva oddelka, glavno in deželno zvezo, od katerih je zadnji zvezi glavni namen trgovska stran zadružništva. Zvezi je l. 1907 pripadlo 95 zadrug z 47.000 člani. Zveza izdaja tudi svoje posebno glasilo. Deželna zveza nakupuje blago na debelo in ga potem razpečava med posamezne zadruge. Pri tem obrtu je imela deželna zveza nad 3 milijone kron prejemkov. Njena tovarna za milo deluje uspešno že od l. 1900. Mila se je l. 1908 izdelalo za 736.000 kron. Neka posebnost holandskega zadružništva, česar ne nahajamo nikjer drugje, je zveza ženskih zadrug, kar dokazuje, da je zadružništvo na Holandskem postalo že važna in resna zadeva narodova.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 4. (Hran. in pos. na K.) Imamo člana, kateremu je naša posojilnica dala 600 K posojila proti osebnemu poroštvo. To posojilo je v malih zneskih odplačeval, tako da je ostal dolžan le še 200 K. Zdaj pa hoče zopet dobiti pri nas posojilo v znesku 300 K. Ker se zadolžnica glasi na 600 K, a je član dejansko dolžan le 200 K, vprašamo, če je dopustno, da mu damo posojilo na staro zadolžnico, ali moramo napraviti novo. Ravno tako nam ni jasno, če mora porok jamčiti tudi za novo posojilo, ker se je bil zavezal jamčiti za 600 K, v resnici pa jamči sedaj samo za 200 K.

Odgovor 4. V slučaju, da bode dolžniku znova dovolili posojilo, morate napraviti novo zadolžnico. Obe posojili sta zase čisto posebni pravni dejanji in nista drug z drugim v nobeni zvezi. Na kolikih bi se seveda nekaj prihranilo, če bi se dalo posojilo izpeljati na podlagi stare zadolžnice. Toda iz navedenega razloga to ne gre. Ravno tako je s porokom.

Porok se je bil zavezal jamčiti za prejšnje posojilo in zato se to njegovo poroštvo ne nanaša samo ob sebi tudi na nove dolžnikove obveznosti. Vsled tega mora dolžnik za novo posojilo dobiti drugega poroka, oziroma lahko naprosi tudi prejšnjega, če bi le ta hotel še vsprejeti in ga posojilnica smatra kot zadosti varnega.

Vprašanje 5. (Kmečka hran. in pos. v V.) Ali se mora zadolžnica, ki je kolkovana po II. lestvici, obnoviti po štirih letih ravno tako kakor zadolžnica na osebno poroštvo, ki je kolkovana po I. lestvici.

Odgovor 5. Ni treba. Zadolžnice se smejo namreč po I. lestvici kolkovati samo tedaj, če se ne glase na več nego 4 leta. V poštev pride tukaj le pristojbinska olajšava pri kolkovanju. Če je pa zadolžnica kolkovana po II. lestvici, pa o kaki pristojbinski ugodnosti ni govora in zato se smejo tako kolkovane zadolžnice izdajati na več nego 4 leta, oziroma jih po preteku tega roka ni treba obnavljati. Tega ni treba storiti niti tedaj, če se je posojilo dalo samo na 4 leta; kajti zadolžnica ne zgubi svoje moči 30 let.

Vprašanje 6. (Ljudska hran. in pos. v Š.) Od okrajnega glavarstva v K. smo prejeli poziv, da naj se pri vsakem vzdigu ali pri vsaki vlogi v hranilni knjižici označi končno stanje vloge. Potem se nam nalaga novo delo, katerega ni mogoče izvršiti v starih hranilnih knjižicah, ki nimajo ob koncu rubrike „Stanje vlog“. Prosimo odgovora, kaj naj storimo.

Odgovor 6. Dotični poziv, ki ste nam ga obenem s tem vprašanjem poslali na vpogled, smo prečitali enkrat, dvakrat. Tudi mi se čudimo, da oblastva izdajajo tako neutemeljene odloke. Najprej bodi omenjeno, da v pozivu omenjeni slučaj zadeva le hranilnice. Vaš zavod je pa za druga in kot osnovan na čisto drugačni podlagi. Neumevno nam je, kako more okrajno glavarstvo zamenjavati dva tako različna zavoda. Zato okrajnemu glavarstvu odgovorite, da Vas kot za druge omenjeni poziv ne more zadevati. Če dajo lahko upravna oblastva hranilnicam tak nalog, nas tu ne briga. — Okrajnemu glavarstvu dalje tudi naznanite, da je njega poziv tudi stvarno neutemeljen. Za Vas so glede knjigovodstva merodajni predpisi trgovskega zakona in naročila Vaše revizijske oblasti. Ne v enem, ne v drugem slučaju pa ne najdete nobene določbe, po kateri bi bili dolžni v vložnih knjižicah izkazovati končno stanje naložene glavnice. Povdarite tudi, da je ta poziv v praksi neizvedljiv.

Mnogo vlagateljev vlaga denar po pošti in niti ne dobi potrdila v vložno knjižico. Dobe se pa tudi taki, ki vložijo denar, potem jih pa po cela leta ni v urad, da bi se jim v vložnih knjižicah pripisal prirastek na obrestih. Zadruga pa samoumevno nima pravice take vlagatelje siliti, da naj pridejo v posojilnično pisarno, da se jim v hranilno knjižico vpiše končno stanje vloge.

Gospodarske drobtine.

Avstro-ogrsko banka je imela koncem l. 1908 v lasti kovanega in nekovanega zlata za 1182 milijonov kron; srebra je imela za 293 milijonov kron v prometu. Napram temu je imela v prometu za 2112 milijonov kron papirnatega denarja. Dividenda za l. 1908 znaša za akcijo K 91-20, t. j. 6-514 odstotkov.

Sladkorna statistika. V tekoči kampanji za l. 1908/9 je bilo v vsej Evropi oddano v sladkorne tovarne 383 milijonov metrskih stotov sladkorne pese. Iz tega blaga se je izdelalo 61 milijonov metrskih stotov sladkorja. V vseh evropskih državah dela v tej kampanji 347 sladkornih tovarn.

Slamnate strehe neizgorljive. Na Nemškem so lansko jesen pod oblastvenim nadzorstvom izvedli več poizkusov pri gradnji novih slamnatih streh, kateri kljubujejo ognju kakor dosedanje strehe, narejene iz običajne, trde tvarine. Poizkusi so uspeli nad vse pričakovanje; varnost in neizgorljivost teh slamnatih streh je taka, da so se zavarovalnice odločile dovoliti za te strehe ravno take premije kakor za navadne trde strehe.

Poslano.

Avtomatična (samostrojna) kosa. Delavsko vprašanje na kmetih postaja od leta do leta bolj pereče. Naše ljudstvo ne najde na svoji zemlji več utehe za svoje potrebe, radi tega beži od doma v Ameriko in v tovarne, pa v rudokope. Vsled tega izseljevanja kmečkega prebivalstva se je delo na kmetih silno podražilo. Najbolj pa se ta draginja čuti za časa košnje ali seče. Kosci stavijo za svoje delo čedalje večje zahteve tako glede plače kakor glede prehrane in še težko jih je dobiti s prošnjami in obljubami.

Da se tem težkočam vsaj nekoliko pride v okom, namenil sem se izumiti mehanično ročno koso, kar se mi je tudi posrečilo.

Moja samostrojna kosa opravi za tri krepke kosce. Da pokosiš ž njo sam v

enem dnevu, toliko kakor trije dobro plačani delavci, ni treba niti, da si krepak možak, celo ženske jo z lahkoto obvladajo

Moja kosa samostrojnica izvrstno dela bodisi po ravnem kakor tudi v bregu in med drevjem. Trošek kose je v razmerju njene sposobnosti tako majhen, da se ti že v prvem letu izplača. Kosa te bode stala z vso pripravo vred po velikosti, večja ali manjša, K 50 — do 80—.

Da pa bode kosa ob svojem času na razpolago, sklenil sem v naprej nabrati za njo primerno število naročnikov. Po tem številu se bo ravnalo pri izdelovanju kose, ker si nočem nakladati velike zaloge. Kdor želi koso imeti, naj se oglasi za njo in se zaveže koso sprejeti, ako mu bode ugajala, to je, da bo odgovarjala zahtevi. Predplačil ne zahtevam. Za naročilo zadostuje tudi navadna dopisnica z natančnim naslovom naročnika. Naročila se pošiljajo na naslov „Kosa“, poste restante Begunje, Gorenjsko.

Št. 1863

Razglas.

Deželni odbor priredi na Vrhniki

gospodinjsko šolo,

ki bo imela namen vzgajati kmečka dekleta v gospodinjstvu, šivanju, likanju, vrtnarstvu, reji male živine i. t. d. Pouk bo brezplačen, le za hrano bo plačevati po 50 h na dan. Tečaj se prične z dnem

15. marca;

sprejemala se bodo vanj kmečka dekleta od 16. leta naprej.

Pismene ali pa tudi ustne prošnje je vložiti

do 1. marca t. l.

pri županstvu na Vrhniki, kjer se izvedo tudi nadaljne podrobnosti.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 10. februarja 1909.

Vabilo
na

I. redni občni zbor

Živinorejske zadruga v Gorjah,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se vrši v nedeljo dne 28. svečana 1909 ob 4.
popoldne v dvoran.

Vspored:

1. Nagovor načelnika.
2. Poročilo računov za l. 1908.
3. Potrjenje računov.
4. Volitev odbora po žrebu odstropivših.
5. Vpis in sprejem novih udov.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vse vnete živinorejce
Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice na Rečici,

ki se vrši dne 28. februarja 1909 ob 5. uri popoldne v prostorih g. J. Stiglica na Rečici. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje letnega računa za leto 1908. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti. Odbor.

Pri nezadostni udeležbi se bo pol ure pozneje vršil drug občni zbor z istim dnevnim redom neglede na število članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Kropi,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 28. svečana 1909 ob pol 4 uri popoldne v župnišču. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva, 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908. 4. Volitev načelstva. 5. Slučajnosti. Ako bi ta občni zbor ob navadenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Vabilo na redni občni zbor:

„Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji“

registrovane zadruga z omejeno zavezo, ki se vrši dne 28. februarja 1909 ob 3 uri popoldne v prostorih g. Jos. Stiglica na Rečici. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1908. 4. Poročilo o izvršeni reviziji. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti. ODBOR.

Pri nezadostni udeležbi se bo pol ure pozneje vršil drug občni zbor z istim dnevnim redom ne glede na število članov.

OVES („Willkomm“).

Ta težki oves obrodi v vsaki zemlji, je najbolj rodovit in najprej dozori. Zraste visoko in daje prav dobro slamo za krmo, na njivi pa se ne vleže.

Ker se ta oves na redko seje, zado-
stuje 60 kil za en
oral. — Podpisano
oskrbništvo pošilja
25 kil za 9 K,
50 kil za 17 K,
100 kil za 32 K
z vrečo vred. Uzorce
po 5 kil s pošto

franko proti 3 K 20 v. predplačila. 3—1

Oskrbništvo graščine Golič
pri Konjicah (Gonobitz), Štajersko.

Vabilo

na

VII. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Gori nad Idrijo,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se v vrši dne 7. marca t. l. ob 3. uri po-
poldne v hiši posestnika g. Hladnika.

Vspored:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika lanskega
občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
5. Volitev novega odbora in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Vabilo

na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Artičah,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 21. februarja 1909 ob 4. uri
popoldne v gostilniških prostorih g. I. Slovence-a,
Spodnja Pohanca št. 18.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo

na

redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice na Viču,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 14. marca 1909 ob
10. uri dopoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času
ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem
mestu in po istem dnevnem redu drug občni
zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število
navzočih združnikov.

Vabilo

k

občnemu zboru

Ljudske hranilnice in posojilnice
v Škofji Loki,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo, dne 28. februarja 1909,
ob 11. uri dopoldne v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem
občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1908.
4. Prememba pravil.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Odbor.

Ako bi ob določenem času ne bil občni
zbor sklepčen, se vrši čez pol ure drug občni
zbor, ki sklepa pri vsakršnem številu navzočih
udov.

Vabilo

na

X. OBČNI ZBOR

Kmetijskega društva v Srednji vasi
(v Bohinju),

registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 28. februarja t. l. popoldne
ob 4. uri v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi občni zbor ob navedenem času ne bil
sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem kraju
in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki
bo sklepal veljavno ob vsakem številu članov.

Vabilo

na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v sv. Križu p. Trstu,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 28. februarja 1909 ob 11. uri
dopoldne v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev nadzorstva.
3. Slučajnosti.

Načelstvo.

Razglas:

Dne 28. februarja 1909 se vrši ob 2. uri popol. v dvorani „Narodnega doma“ v Ricmanjih

OBCNI ZBOR

Posojilnega in hranilnega društva
v Ricmanjih,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Poročilo o združni reviziji.
5. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Prememba pravil.
9. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ricmanje, dne 3. februarja 1909.

Vabilo
na

redni občni zbor

Konsumnega društva pri Dev. Mar. v Polju,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bode vršil v nedeljo dne 28. svečana 1909
popoldne ob pol 4. uri v prostorih „Društvenega
doma“ pri Dev. Mar. v Polju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1908.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo
na

IV. redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Šmarci,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bode vršil v nedeljo dne 28. svečana 1909
popoldne ob pol 4 uri v dvorani katol. slov. izo-
braževalnega društva v Šmarci.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Za tem bo poučno predavanje, c. kr. mle-
karskega konzulenta g. Jakoba Legvarta.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Vabilo
na

VIII. redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Kočah,
registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo, dne 28. februarja 1909,
ob pol 4. uri popoldne v prostorih mlekarne.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega obnega zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
5. Volitev načelstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času
ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure na istem
prostoru in po istem dnevnem redu drug občni
zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število
navzočih združnikov.

Vabilo
na

XIV. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Srednji vasi
(v Bohinju),

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 28. februarja 1909 ob pol 4.
uri v prostorih kmetijskega društva.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, vrši
se čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim
redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal
brez ozira na število navzočih članov.

Vabilo
na

redni občni zbor

Kmetijskega društva v Šmarci,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 28. svečana 1909
popoldne ob 6. uri v dvorani katol. izobraževal.
društva v Šmarci.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo

na

redni občni zbor

I. kranjske tovarne mineralnih vod, sode, vice in brezalkoholnih pijač, registrirane zadrage z omejenim poroštvom, ki se bo vršil dne 18. svečana 1909 popoldne ob 3. uri v vrtnem salonu g. Petra Krischa (pri Ferlincu) na Fran Josipovem trgu.

Vspored:

1. Branje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo računskih preglednikov.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
6. Razdelitev čistega dobička.
7. Volitev načelstva.
8. Volitev nadzorstva.
9. Raznoterosti.

Načelstvo.

Vabilo

na

REDNI OBČNI ZBOR

Sirarske zadrage na Selu pri Bledu, registrirane zadrage z omejeno zavezo, ki se bo vršil v nedeljo dne 28. februarja 1909 popoldne ob pol 4. uri na Selu v hiši št. 13.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računov za l. 1908.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Sprememba pravil.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi člane

Načelstvo.

Vabilo

na

OBČNI ZBOR

Sitarske in žimarske zadrage v Stražišču, registrirane zadrage z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 28. februarja 1909 ob 3. uri popoldne v zadrugnih prostorih v Stražišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo

na

IV. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dolskem, registrirane zadrage z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 28. februarja 1909 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
4. Poročilo o reviziji.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo

na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Bohinjski Bistrici, registrirane zadrage z neomejeno zavezo, ki se bo vršil v nedeljo dne 28. februarja 1909 ob pol 4. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1908.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Vabilo

na

redni občni zbor

Mlekarske zadrage v Sečah, registrirane zadrage z omejeno zavezo, kateri se vrši dne 21. februarja 1909 ob 7. uri zjutraj v prostorih hranilnice in posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Raznoterosti.

Načelstvo.